

**ІМПЕРАТИВ МОДЕРНІЗАЦІЇ БЕЗПЕКИ В ПОСТСУЧАСНІЙ
РИТОРИЦІ УКРАЇНСЬКО-ПОЛЬСЬКИХ ВІДНОСИН:
КЛАСИФІКАЦІЯ ТА КРИТЕРІЇ ОЦІНКИ**

У статті розглянуто основні критеріальні конструкти, серед яких ментальна репрезентація як свідчення багатовимірності системи координат людинокозмизму та людиноцентризму. Запропоновано концептуальний аналіз превентивних заходів у системі інформаційної безпеки за вияв феноменальних реценцій мудрості. Доведено, що саме мудрість як шляхетна модель постсучасної риторики в українсько-польських відносинах обирає смислотворчі обрії любові до суцїх речей як стратегічний прорив у майбутнє.

Ключові слова: імператив, модернізація, безпека, страх, постсучасна риторика.

У добу глобалізаційних змін імператив безпеки особистості, суспільства та держави має актуально зростаючу різноманітну палітру для українсько-польських відносин, що полягає в міжгалузевому характері цієї проблематики. Усе це свідчить про відсутність усебічного підходу до розробки означеного питання насамперед у теоретико-методологічному аспекті.

За цих обставин постсучасна риторика українсько-польських відносин, у якій відбувається рефлексивна дія на тлі докорінних перетворень, соціальних змін є критеріальним конструктом безпекотворчої сукупної матриці, що розглядається в такій послідовності:

1. Історична ретроспектива розвитку особистості, суспільства та держави. При цьому простежується біосоціальний еволюціонізм світового процесу як органічного цілого (світу суцїх речей, у центрі уваги яких постає людська сутність). У цьому зрізі Барух Спіноза першим із філософів Нового часу впровадив у науковий вжиток термін "модус" як розмаїття речей і процесів за певними станами їх світового "субстанційного цілого", тобто єдиної монолітної субстанції. Тому саме через власний рух (сили духу як активної соціальної діяльності) і розвивається людина, удосконалюючи таким чином раціональні та ірраціональні чинники своєї свідомості.

Загалом проблема атрибутів і модусів у вченні Б. Спінози набуває характеру відношень між різними рівнями природи, а саме: природи первісної, яка породжує, і природи, яка є породженою, тобто надбудованою на "первісному ґрунті".

2. Ментально-ціннісні орієнтири. При цьому варто розглядати духовну безпеку в смисложиттєвих настановах мудрості, що уможлиблює правову культуру з огляду інноваційного законодавчого поля, а саме: адміністративно-правового врегулювання та забезпечення інформаційної безпеки.

Крім того, поширюється модельний підхід у дослідженнях ментальної репрезентації, що характеризує соціальний образ світу й визначає сенсорно-розумові акти людської свідомості. Сама характеристика соціальної репрезентації як ментального конструкту полягає в тому, що створюється думка про цілісність світу як фіксації різних "зрізів" соціального образу – реальності. Адже цінність ментальної репрезентації полягає в її здатності допомагати суспільству вижити, оскільки така інтелектуальна сила зумовлює утвердження суспільного вектора розвитку.

Отже, репрезентація як концептуально-ментальна цінність визначає усвідомлення пережитого та якість її переосмислення. Тоді така мудра людина, перебуваючи в непереборних обставинах, здійснюючи протидію тому, чому вона раніше й помислити не могла протидіяти, набуває гостроти й переконаності з огляду нових впливових інтелектуальних думок на особистість, суспільство та державу. Така персонально зумовлена репрезентація є інформаційно захищеною від перманентного негативного впливу фактів, які їй суперечать, оскільки сила ментальної репрезентації – у засвідченні багатовимірності системи координат людинокосмізму та людиноцентризму. Тому постсучасна риторика і визначає нелінійні соціальні процеси, котрі сприяють розвитку українсько-польських відносин.

3. Народознавство. У цьому зрізі, крім ментально-ціннісних пріоритетів, необхідно враховувати територіально-регіональну локалізацію релігійних організацій та їхній міжнародний статус. Так, серед характерних ознак класифікацій відносин між українським та польським народами на підставі їх релігійних чинників простежується певне зміщення критеріїв розподілу в межах однієї класифікації. Однією з причин у такому світовому процесі постають сучасні умови мультикультуралізму, що, відповідно, викликають кризу ідентичності на рівні особистості. В аспекті українсько-польських відносин позначається семантична різноманітність націй (держав, громадських організацій) в силу їх поліетнічності: світового співробітництва як всебічної системи націоналізму. Так, український дослідник Ю. Кальниш вважає, що з огляду відносин між державою та релігійними організаціями можна виділити три загальні моделі – "синкретичну", "антагоністичну" та "симбіотично-партнерську" [7, с. 200].

У цьому контексті слід наголосити на такій характерній рисі означених класифікацій, як довільне вживання терміна "модель", що має місце

змішування цього поняття. Адже модель, на наш погляд,— це відповідна теоретична схема із зазначенням його інструментів, засобів та механізму їх взаємодії, оскільки вихідними характеристиками суб'єкт-взаємодії є паритетність відносин.

Таким чином, саме в духовному партнерстві українсько-польських відносин потенційно закладена реалізація досягнення в повному обсязі дискурсивних цілей. Сутнісний рівень партнерського типу в класифікаційній моделі українсько-польських відносин характеризує: наявність ефективно діючих констант паритетності (рівності, толерантності, взаємоповаги суб'єктів відносин), а також освіти, науки та виховання.

Концептуальний аналіз превентивних заходів у системі інформаційної безпеки

Сучасний стан розвитку інформаційного суспільства свідчить про те, що жодна техноцивілізація, належний рівень добробуту життя не гарантують позбавлення суспільства від появи терористичних актів. Навпаки, відкрите насилля у значних випадках залишається нормою суспільного життя у високорозвинених регіонах світу. Але ситуація, що викликає страх, містить ризик змінити ззовні своє (кожного, всіх) життя тривогою як власною реакцією на цю ситуацію. Тому в більшості випадків ризиковані або загрозові ситуації є суміжними в системі превентивних заходів інформаційної безпеки як вияв феноменальних рецепцій мудрості.

У цьому контексті зазначимо, що в сенсорних актах мудрості почуття страху є несвідомим осягненням трансцендентного як переходу із наявного буття в архетипно-ментальній змістовності духовного капіталу людини. Тому саме в період зростання сучасних нанотехнологій виникає процес своєрідного прагнення до звільнення природних здатностей певного індивіда, що може набувати форми політизації почуттів та переживань як ірраціонального компонента свідомості. Такі акції соціального протесту значною мірою перетворюються на екстремістський характер.

Отже, постсучасна риторика в українсько-польських відносинах характеризується, на наш погляд, новим поворотом соціальних змін як рефлексивних дій, у яких повина вирішуватися проблема негативних трансформацій моралі. Проявом такої трансформації є і "необґрунтовано розширене уявлення щодо застосування насильства з боку влади...", і перетворення світогляду окремих індивідів, пов'язане з "розподілом людей на своїх та чужих" та "обґрунтування у цьому зв'язку фізичного знищення" своїх супротивників [1, с. 73].

Спекулятивні інструменти залякування та їх вияви

У секулярному суспільстві постсучасності, у якому політичний тероризм пов'язаний із боротьбою за владу, використовуються також спекулятивні інструменти залякування. Мається на увазі маніпулятивний

прийом так званої "релігійної" свободи, віри, совісті тощо. Як свідчить суспільна риторика, Коран ісламу є протиборством сунітської та шіїтської неорелігійних течій, що чітко проявилось в ірано-іракській війні та сучасній Сирії. Відтак, політична, соціальна бідність та міграційні процеси загострюють громадські конфлікти, в основі яких посилює імперативу страху сектантського типу. Такі секти базуються як сукупна матриця з огляду іудаїзму, буддизму, індуїзму та християнства в "гаслах" антиамериканізму. Розглядаючи національний страх як імператив його модернізації, частково можна погодитись із думкою М. Решетнікова про те, що "сучасна держава ще може когось покарати, але вона вже майже нікого не може захистити, включаючи депутатів, мерів, банкірів, бізнесменів, а також президентів, яких вбивають десятками кожного року" [6, с. 11]. Необов'язково, на наш погляд, треба вбивати фізично ту статусну особу, яка латентно здійснила злочин, а, навпаки, такі суб'єкти злочину повинні бути довічно ув'язнені страхом перед чесними, працьовитими громадянами країни. Для вияву, діагностування таких кримінально прихованих індивідів існує відповідна розвідувальна та контррозвідувальна діяльність спецслужб. При цьому акцентується увага на так званих "інтелектуалах" у сфері освіти, науки та виховання, оскільки елітна система знань є критеріально ціннісною в постсучасності.

Це й посилює європейський паритет українсько-польських відносин саме в пристосуванні новацій до традиції або традиції до новацій, що викликає відчуття страху, знервованості, апатії серед певних олігархічних структур та чиновників. "Стрімкий прогрес у галузі транспортних, комунікаційних та інформаційних технологій зумовив кардинальні зміни в національному бутті людей. Суспільства стають більш диференційованими, гетерогенними, спостерігаються численні стратифікаційні розшарування [3, с. 46].

Крім того, варто розуміти, що постмодерністська свідомість українсько-польських відносин на рівні суспільних комунікацій здебільшого сприймає інновації, долаючи певні фази страху як розвиток уже існуючих традицій у тому випадку нововведення, що не суперечать домінантам певного етносу. Тому в постсучасній риторичній Україні та Польщі активно діють інноваційні процеси традиційних форм культур етнічних народів, що амбівалентно та різномагістрально взаємодіють між собою. Таким чином, постає необхідність якісного переосмислення традицій України та Польщі як соціально-культурного та історичного досвіду предків з огляду розвитку шляхетного суспільства. Проте вітчизняна картина масової комунікаційної системи свідчить про концентрацію медіаресурсів у власності транснаціональних корпорацій та вторгнення в український інформаційний простір іншої ціннісно-сміслової ментальності. Усе це накопичує нову "хвилю" емоційного

страху на рівні масової свідомості, оскільки втрачається оптимізм, віра в майбутнє української нації – її добробуту, миру і злагоди. "Основною загрозою безпеки України є розшарування суспільства на вузьке коло багатих і переважну масу малозабезпечених громадян, збільшення питомої ваги населення, що живе за межею бідності, зростання безробіття, посилення соціальної напруги [4, с. 38].

У зв'язку з цим сучасна епоха глобалізації викристалізовує таку культурну ідентичність, що будується на вільному виборі життя людини "в тій чи іншій спільності (етнонаціональній, конфесійній)" [5, с. 78]. Адже сучасна людина планетарного рівня, яка пройшла певні стадії ("жахи") земного страху, вже втрачає інтерес до власної, більш вузької релігійної ідентичності. При цьому "архетипно-ментальна традиція, втрачає захисну оболонку в образі "сакральної святості" [5, с. 112]. Символічний капітал культури такої людини набуває характеру свободи вибору в силу ідеї циклічності законів Природи. Саме в цій фазі вибору людини й модернізується її страх як діалектика терпимості та нетерпимості, зокрема в релігійному вимірі. Саме тому, як цілком слушно вважає П. Саух, "новий імператив ненасилля, рівноправного діалогу і солідарної демократії... визначає вектор розвитку соціальних та геополітичних систем" [5, с. 46]. Такий "комфорт" внутрішнього світу людини модернізує страх у царині власної мудрості, перетворюючи його на оздоровчу лікувальну функцію.

Іншим концептуальним напрямком імперативу модернізації безпеки є превентивна безпека як передбачуваність будь-яких типів загроз для людства, в системі внутрішнього та зовнішнього страху.

Особливо гостро такі підсвідомі очікування страху як емоційної компоненти масової свідомості проявляються в часи соціальних змін, переворотів, катаклізмів пасіонарним виявом народних мас. У силу означених причин переважна більшість із них завершуються відповідними розчаруваннями, оскільки латентний рівень підсвідомого страху відіграє в цьому разі переможну роль. Тому людина в такій ситуації заходить у глухий кут, втрачаючи значною мірою віру та надію в майбутнє. При цьому останнім часом серед маніпулятивних практик штучно використовується образ ворога (агресора), який є тим перманентним "страховиськом", що соціогенно впливає на свідомість людини (людей, людства). Так, наприклад, на початку 2014 року, коли в Україні розпочався озброєний конфлікт на Донбасі, у переважній частині суспільних прошарків спостерігалась масова істерія, серед них – апокаліптичні сценарії щодо кінця земного світу. Адже сучасна загроза ядерної війни є потужним тривожним догматом у форматі соціофобії, оскільки все це викликає потенційну можливість епідемій, що можуть стати фатальними для людства в цілому.

Мудрість як шляхетна модель постсучасної риторики

У сучасному академічному дискурсі українсько-польських відносин саме мудрість повинна обирати шляхетну модель, в основі якої є смислотворчі обрії любові (гуманізму, добра) в життєвому світі. Адже сила рефлексії людського духу в її ірраціонально-раціональних прошарках мудрості, що наповнюється ефірною субстанцією "вібраційно" резонуючого характеру. Іншими словами, такий "антенно-фідерний" резонатор має відповідну низку "режекторних фільтрів" у спектрально-аналітичній характеристиці постсучасної риторики. За цих обставин постає можливим відрізнити справжнє (суттєве, істинне, дійсне) від фальшивого (спекулятивного, ілюзорного, хибного), що неслухно присвоює собі гідність. Отже, "ядерна" семантика в постсучасній риторичній українсько-польських відносин допускає рефлексію на рівні криптології як всебічного феноменального явища суцільних природних речей: вербальної та невербальної динаміки мови.

Усі подальші значення риторичних слів, речень лексико-семантичного тексту – духовного, містичного, метафоричного та алегоричного – є результатом раціональних висновків із фонового чи фазового спектрального набору. З огляду на це, саме етологічний аналіз імен і топонімів допомагає збагнути первісну дійсність у феноменальному пошуку істини. При цьому необхідно дистанціюватися від богонатхненності в постсучасній риторичній, оскільки істина й кожна дійсна цінність свідчать про "переможну метафізичну дійсність" [2, с. 23].

Адже ідея постсучасних конфліктів – це виклик агресивного характеру протидіючих цивілізацій, у яких прихований примус насилля та насадження віри є припустимим. Однак захист інтересів своєї землі є архетипно-ментальною потребою для більшості громадян України та Польщі. Саме необхідність зберегти національну ідентичність, її самобутність від знищення, а культуру від поглинання є поворотним імпульсом до розвитку нових творчих сил у біполярній соціальній сутності людини, що характерно для етнічних поляків, які проживають на території сучасної України. Така біполярність нейтралізує страх і перетворює його як поштовх, як прорив у майбутнє, що становить багатогранний баланс між полюсами внутрішнього і зовнішнього світу людини.

Такий баланс властивий народній мудрості, що прагне до краси та гармонії життя, намагання уникати будь-яких конфліктів та протиріч у стосунках з оточенням.

Підтвердженням цього є символіка як один із критеріїв народної мудрості українства, що пронизує життєвий Дух давніх народів світу. Численні символи можна віднайти в обрядах, зокрема в руні Га давньої системи скандинавів, оскільки кожна руна означає відповідний базовий

архетип. При цьому розшифрування символу передбачає відблеск як окремих духовних феноменів життя, так і загальних природних процесів у життєвому світі. Такий стародавній світогляд (зокрема, давньобалтійський) є мудрим пошуком риторичних знань у символах, що трансформують страх у різні форми та способи їх перетворень як магічна ритуальна сила самозахисту та самовірування язичницької доби.

Отже, аналізуючи імператив модернізації безпеки українсько-польських відносин у постсучасній риторичній системі, можна зробити висновок, що саме феноменологія мудрості містить у собі такі основні критерії людського буття, як у народознавчому аспекті (ефірна субстанція природних речей жити в гармонії за Природним промыслом), так і в академічному (освіта, наука та виховання). При цьому концептуальний аналіз превентивних заходів у системі сучасної інформаційної безпеки надає інтелектуальну можливість протидіяти страху як латентному примусу насилля й перетворювати його на функцію контролю, управління з добрими, гуманними намірами соціогенного впливу на структуру свідомості особи, суспільства та держави. Такий поворот як стратегічний прорив у майбутнє є вирішальним моментом Істини, Краси та Блага в єдиному інтелектуальному просторі епохи глобалізації.

Список використаних джерел та літератури

1. Антонян Ю. М. Терроризм. Криминалогическое и уголовно-правовое исследование / Ю. М. Антонян.— М. : Изд-во "Щит-М", 1998.— 306 с.
2. Гільдебранд Дітріх фон. Етика / Дітріх фон Гільдебранд.— Львів : Вид. УКУ, 2002.— 445 с.
3. Денисюк Ж. Масова культура і проблеми національно-культурної ідентичності в умовах глобалізації / Ж. З. Денисюк // Вісник Державної академії керівних кадрів культури і мистецтв : Щоквартальний науковий журнал.— 2009.— № 2.— С.43–48.
4. Полторацький О. С. Міжнародна безпека: сутність, еволюція, сучасні проблеми / О. С. Полторацький // Актуальні проблеми міжнародних відносин : зб. наук. праць.— Вип. 33.— Ч. 1.— 2003.— С. 33–41.
5. Релігія у глобальному світі: Міжнародний форум, 29–30 вересня 2016 року : [матеріали доповідей та виступів] / редкол. П. Ю. Саух [та ін.].— Житомир : Видавець О. О. Євенок, 2016.— 144 с.
6. Решетников М. М. Социальный активизм и терроризм в Европе / М. М. Решетников // Философские науки.— 2006.— № 4.— С. 5–16.
7. Кальниш Ю. Державно-церковні відносини: історія і сучасна політична типологізація / Юрій Кальниш / Актуальні проблеми державно-церковних відносин в Україні : наук. зб. / [Ред. кол. : В. Д. Бондаренко, А. М. Колодний та ін.].— К. : VIP, 2001.— С.198–202.

Piotr Lisowski. Imperatyw modernizacji bezpieczeństwa w ponowoczesnej retoryce stosunków polsko-ukraińskich: klasyfikacja i kryteria oceniania.

W niniejszym artykule dokonano analizy najważniejszych konstruktów kryterialnych, zwłaszcza reprezentacji mentalnej jako uzasadnienie wielowymiarowości systemu koordynaty człowiekocosmizmu i człowiekocentryzmu. Przedstawiono konceptualną analizę środków zapobiegawczych w systemie bezpieczeństwa informacji jako przejawienie się fenomenalnych recepcji mądrości. Udowadnia się, że mądrość jako model szlachetny ponowoczesnej retoryki w stosunkach polsko-ukraińskich wybiera tworzące sens horyzonty miłości wobec istniejących rzeczy jako strategiczny przełom do przyszłości.

Słowa kluczowe: imperatyw, modernizacji, bezpieczeństwo, strach, postmodernistyczna retoryka.

Petro Lisovskiy. Imperative of security modernization in postmodern rhetoric of Ukrainian and Polish relations: classification and criteria.

The article deals with the main criterion constructs, among which mental representation is treated as the evidence of the multidimensional coordinate system human-cosmism and human-centrism. Conceptual analysis of the preventive methods in the informative security system for the manifestation of the wisdom phenomenal reception is proposed. It is proved that wisdom as a noble model of a postmodern rhetoric of Ukrainian and Polish relations chooses the creative horizons of love for mere things as breakthrough in future.

Keywords: imperative, modernization, safety, fear, post-modern rhetoric.